

Odpowiedzi do zadań zawartych w zeszyte ćwiczeń „Planeta Nowa 8”

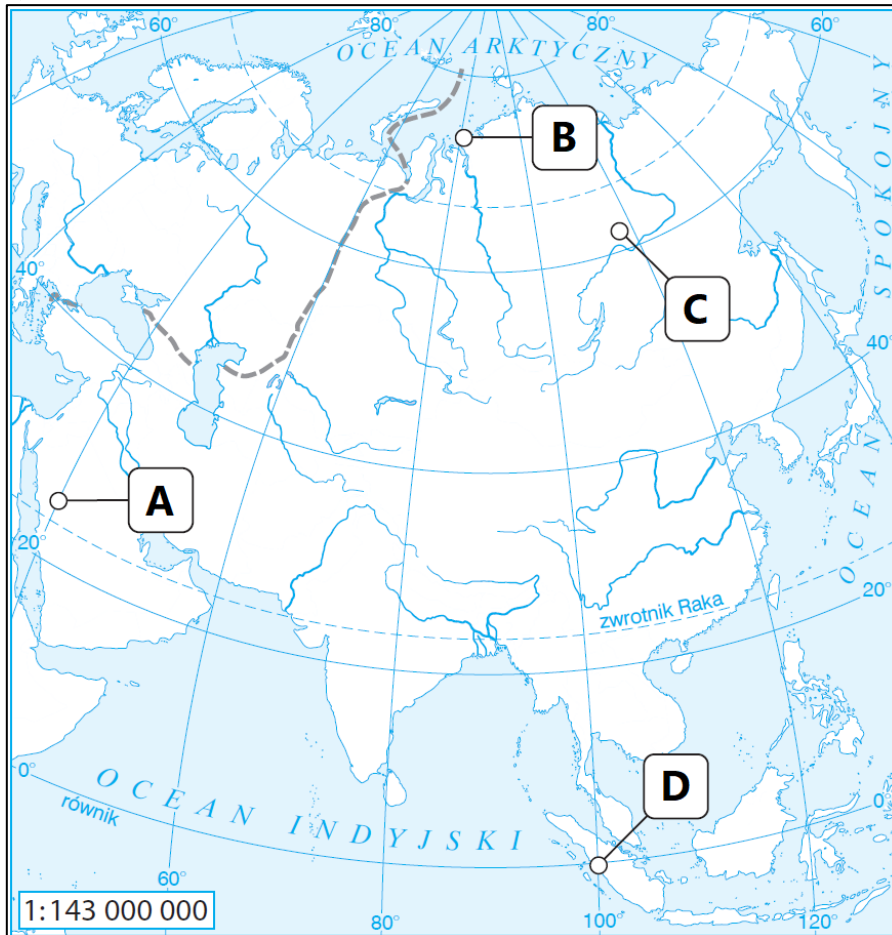
I. Azja

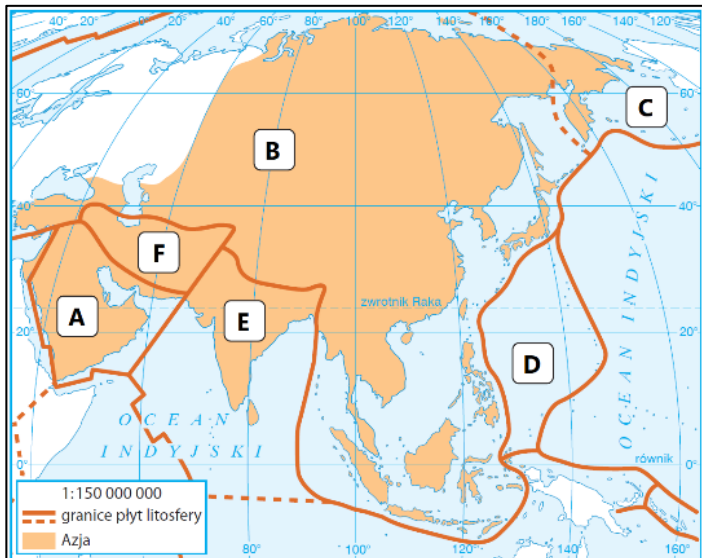
1. Środowisko przyrodnicze Azji

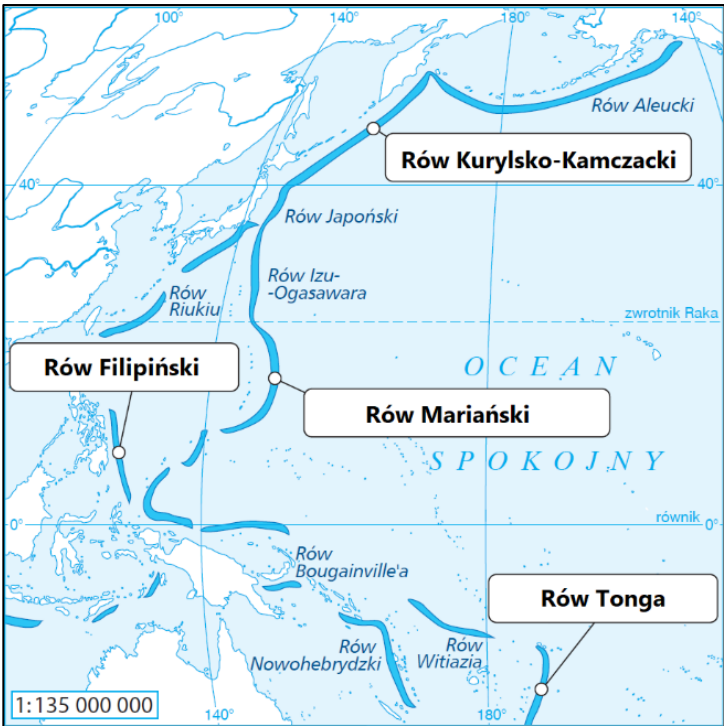
1.	1. Półwysep Arabski
2. Archipelag Malajski
3. Wyżyna Tybetańska
4. Mount Everest
5. wybrzeże Morza Martwego
6. Morze Kaspjskie
7. Bajkał
2.	A. Gobi
Uzasadnienie: Jest to pustynia, a nie góry – jak pozostałe obiekty.
B. Morze Kaspjskie
Uzasadnienie: Jest jeziorem, a nie morzem – jak pozostałe obiekty.
C. Altaj
Uzasadnienie: Te góry nie powstały w czasie alpejskich ruchów górotwórczych – jak pozostałe.
D. Jangcy
Uzasadnienie: Płynie w stronę Oceanu Spokojnego, a nie Oceanu Arktycznego – jak pozostałe.

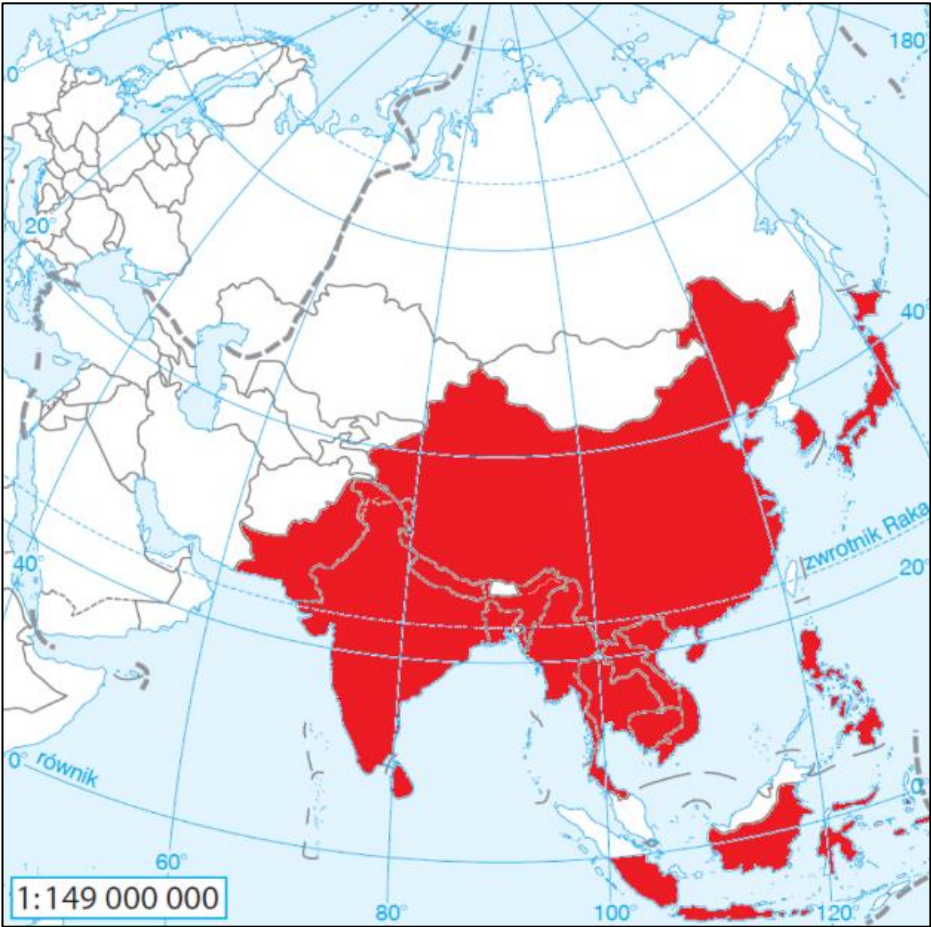
a) i b)

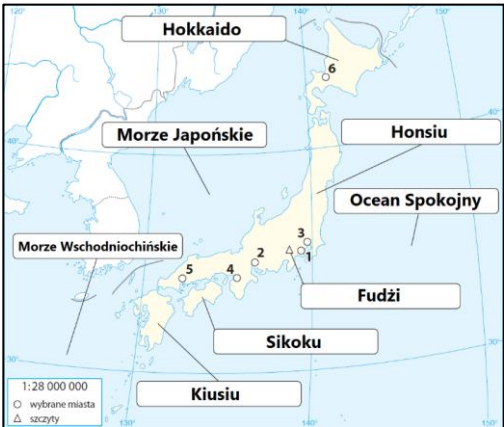
3.

c)	<table><tr><th>Stacja</th><th>Typ klimatu</th><th>Strefa roślinna</th></tr><tr><td>A</td><td>zwrotnikowy suchy</td><td>pustynia gorąca</td></tr><tr><td>B</td><td>okołobiegunowy subpolarny</td><td>tundra</td></tr><tr><td>C</td><td>umiarkowany chłodny kontynentalny</td><td>tajga</td></tr><tr><td>D</td><td>równikowy wilgotny</td><td>wilgotny las równikowy</td></tr></table>	Stacja	Typ klimatu	Strefa roślinna	A	zwrotnikowy suchy	pustynia gorąca	B	okołobiegunowy subpolarny	tundra	C	umiarkowany chłodny kontynentalny	tajga	D	równikowy wilgotny	wilgotny las równikowy
Stacja	Typ klimatu	Strefa roślinna														
A	zwrotnikowy suchy	pustynia gorąca														
B	okołobiegunowy subpolarny	tundra														
C	umiarkowany chłodny kontynentalny	tajga														
D	równikowy wilgotny	wilgotny las równikowy														
4.	1. Układ pasm górskich będących barierą dla wilgotnych mas powietrza znad oceanów 2. Znaczne oddalenie od oceanów															
5.	<p>a) Średnia roczna temperatura powietrza: $(20,1 + 23,2 + 27,7 + 30,3 + 30,8 + 30,2 + 29,1 + 29,0 + 29,1 + 28,0 + 24,6 + 20,7) : 12 =$ 26,9°C</p> <p>Roczna amplituda temperatury powietrza: $30,8 - 20,1 =$ 10,7°C</p> <p>b) Przykładowa odpowiedź: Kalendarz prac polowych w Azji Południowo-Wschodniej jest dostosowany do pory rozpoczęcia monsunu letniego. Monsun letni, który rozpoczyna się we właściwym czasie, dostarcza uprawom ryżu odpowiedniej ilości wody.</p>															
2. Wulkanizm i trzęsienia ziemi w Azji																
1.	<p>A. arabska B. eurazjatycka C. północnoamerykańska D. filipińska E. indyjska F. irańska</p> <p>The map shows the continent of Asia with its tectonic plate boundaries indicated by dashed lines. Labels A through F are placed on specific plates: A is in the Middle East (Arabian Plate), B is in Central Asia (Eurasian Plate), C is in the North Pacific (North American Plate), D is in the Philippines (Philippine Plate), E is in India (Indian Plate), and F is in Iran (Iranian Plate). The map also shows the Indian Ocean, the Tropic of Cancer (zwrotnik Raka), and the Equator (równik). A scale bar indicates 1:150 000 000.</p>															

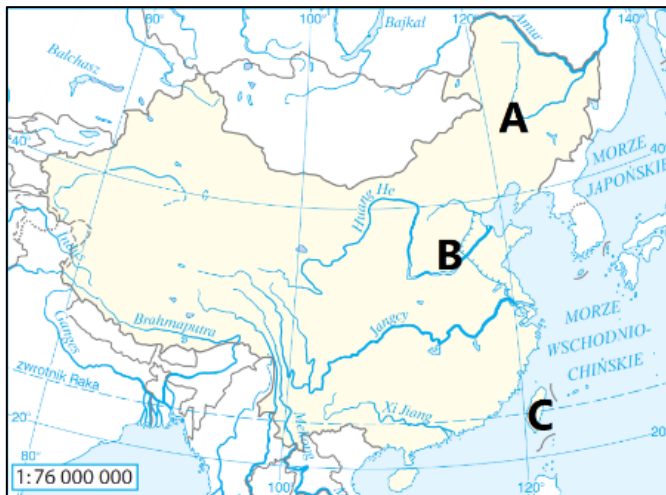
2.	Skreślone kolejno: arabska, oceanicznej, Pangeą, południe, rozsuwania się, afrykańskiej, Sajany
3.	C. pacyficzej
4.	Kolejno: prądy konwekcyjne, trzęsienia ziemi, zjawiska wulkaniczne, łańcuchy górskie, rowy oceaniczne
5.	<p>a)</p> <p>b) Przykładowa odpowiedź: Rowy oceaniczne powstają na granicach płyt litosfery, gdy jedna z płyt podsuwa się pod drugą.</p>
6.	1. P 2. F 3. P 4. F 5. P
7.	Bomby wulkaniczne – 1 Chmura gazów i popiołów – 5 Kaldera – 4 Komin wulkaniczny – 7 Krater – 2 Ognisko magmy – 6 Potok lawy – 3
3. Rolnictwo Azji	
1.	Skreślone: A. plony B. tonach

2.	1. herbata 2. ryż 3. bawełna 4. bataty 5. pszenica 6. proso
3.	<p>a) Podkreślone: Chiny, Indie, Indonezja, Bangladesz, Wietnam, Birma, Tajlandia, Filipiny, Pakistan, Kambodża, Japonia, Korea Południowa, Nepal, Laos, Sri Lanka</p> <p>b)</p>
4.	1. F 2. P
5.	Zaznaczone w kolejnych wierszach: duża, wysoka przez cały rok, żyzne, bardzo duża, 2–3 razy w roku, konieczne terasowanie, część roku, w której występuje monsun letni
6.	<p>a)</p> <p>plony = zbiory : powierzchnia upraw</p> <p>Obliczenia dla Indonezji: 773 000 000 dt : 14 275 200 ha = 54,2 dt/ha</p> <p>Obliczenia dla Japonii: 80 400 000 dt : 1 479 000 ha = 54,4 dt/ha</p>

	<table><tr><th>Państwo</th><th>Zbiory (mln dt)</th><th>Udział w światowych zbiorach (%)</th><th>Miejsce w świecie</th><th>Powierzchnia upraw (tys. ha)</th><th>Plony (dt/ha)</th></tr><tr><td>Chiny</td><td>2 095,0</td><td>28,3</td><td>1</td><td>30 199,6</td><td>69,4</td></tr><tr><td>Indie</td><td>1 587,6</td><td>21,4</td><td>2</td><td>42 965,0</td><td>37,0</td></tr><tr><td>Indonezja</td><td>773,0</td><td>10,4</td><td>3</td><td>14 275,2</td><td>54,2</td></tr><tr><td>Pakistan</td><td>104,1</td><td>1,4</td><td>10</td><td>2 765,6</td><td>37,6</td></tr><tr><td>Japonia</td><td>80,4</td><td>1,1</td><td>13</td><td>1 479,0</td><td>54,4</td></tr><tr><td>Nepal</td><td>43,0</td><td>0,6</td><td>17</td><td>1 362,9</td><td>31,6</td></tr></table>	Państwo	Zbiory (mln dt)	Udział w światowych zbiorach (%)	Miejsce w świecie	Powierzchnia upraw (tys. ha)	Plony (dt/ha)	Chiny	2 095,0	28,3	1	30 199,6	69,4	Indie	1 587,6	21,4	2	42 965,0	37,0	Indonezja	773,0	10,4	3	14 275,2	54,2	Pakistan	104,1	1,4	10	2 765,6	37,6	Japonia	80,4	1,1	13	1 479,0	54,4	Nepal	43,0	0,6	17	1 362,9	31,6
Państwo	Zbiory (mln dt)	Udział w światowych zbiorach (%)	Miejsce w świecie	Powierzchnia upraw (tys. ha)	Plony (dt/ha)																																						
Chiny	2 095,0	28,3	1	30 199,6	69,4																																						
Indie	1 587,6	21,4	2	42 965,0	37,0																																						
Indonezja	773,0	10,4	3	14 275,2	54,2																																						
Pakistan	104,1	1,4	10	2 765,6	37,6																																						
Japonia	80,4	1,1	13	1 479,0	54,4																																						
Nepal	43,0	0,6	17	1 362,9	31,6																																						
b)	<p>A. Chiny</p> <p>B. Indie</p> <p>C. 60,1</p> <p>c) Na przykład:</p> <p>1. różny poziom intensyfikacji upraw</p> <p>2. różne warunki klimatyczne i glebowe</p>																																										
4. Japonia – symbol nowoczesnej gospodarki																																											
1.	<p>1. P</p> <p>2. F</p> <p>3. P</p> <p>4. F</p>																																										
2.	<p>1. N</p> <p>Uzasadnienie oceny (przykład): Niedobór surowców mineralnych powoduje, że trzeba je importować.</p> <p>2. N</p> <p>Uzasadnienie oceny (przykład): Częste trzęsienia ziemi miewają katastrofalne skutki.</p> <p>3. K</p> <p>Uzasadnienie oceny (przykład): Ciepły i wilgotny klimat sprzyja rozwojowi rolnictwa.</p> <p>4. N</p> <p>Uzasadnienie oceny (przykład): Górzystość kraju stanowi ograniczenie dla rozwoju gospodarki.</p> <p>5. N</p> <p>Uzasadnienie oceny (przykład): Takie położenie powoduje utrudnienia w komunikacji.</p> <p>6. N</p> <p>Uzasadnienie oceny (przykład): Częste tajfuny powodują ogromne straty materialne.</p>																																										
3.	<p>a) c)</p> 																																										

	b) <table border="1"> <tr> <th>Nazwa miasta</th><th>Oznaczenie na mapie</th></tr> <tr> <td>Tokio</td><td>3</td></tr> <tr> <td>Osaka</td><td>4</td></tr> <tr> <td>Jokohama</td><td>1</td></tr> <tr> <td>Nagoja</td><td>2</td></tr> <tr> <td>Sapporo</td><td>6</td></tr> <tr> <td>Hiroszima</td><td>5</td></tr> </table>	Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie	Tokio	3	Osaka	4	Jokohama	1	Nagoja	2	Sapporo	6	Hiroszima	5
Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie														
Tokio	3														
Osaka	4														
Jokohama	1														
Nagoja	2														
Sapporo	6														
Hiroszima	5														
4.	1. pomoc finansowa i duże inwestycje prowadzone przez Stany Zjednoczone 2. duże nakłady na oświatę i badania naukowe 3. cechy narodowe mieszkańców, np. pracowitość, dyscyplina, wytrwałość, lojalność, honor														
5.	Na przykład: 1. górzystość kraju 2. bardzo duża gęstość zaludnienia 3. wysokie ceny gruntów inwestycyjnych														
6.	Na przykład: Japończycy pozyskują tereny z obszarów morskich, m.in. poprzez osuszanie terenów przybrzeżnych, zasypywanie nadbrzeży i usypywanie wysp kruszywem i utwardzanie ich betonem, budowę platform na palach wbitych w dno mórz, budowę konstrukcji pływających na połączonych ze sobą pontonach.														
7.	a) B, 1 b) Skreślone: A. 1% B. autobusów i ropy naftowej C. grunty orne zajmują w Japonii zaledwie 11% powierzchni kraju														
5. Chiny – najludniejszy kraj świata															
1.	B, 2														
2.	a) <table border="1"> <tr> <th>Nazwa regionu geograficznego</th><th>Oznaczenie na mapie</th></tr> <tr> <td>Nizina Mandżurska</td><td>A</td></tr> <tr> <td>Nizina Chińska</td><td>B</td></tr> <tr> <td>Tajwan</td><td>C</td></tr> </table>	Nazwa regionu geograficznego	Oznaczenie na mapie	Nizina Mandżurska	A	Nizina Chińska	B	Tajwan	C						
Nazwa regionu geograficznego	Oznaczenie na mapie														
Nizina Mandżurska	A														
Nizina Chińska	B														
Tajwan	C														

b)

c) Przykładowa odpowiedź:

Ze względu na to, że są to obszary górskie, wyżynne, pustynne, półpustynne i stepowe.

3.

Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie
Chengdu	3
Chongqing	6
Hongkong	5
Kanton	1
Pekin	7
Szanghaj	4
Tiencin	8
Wuhan	2

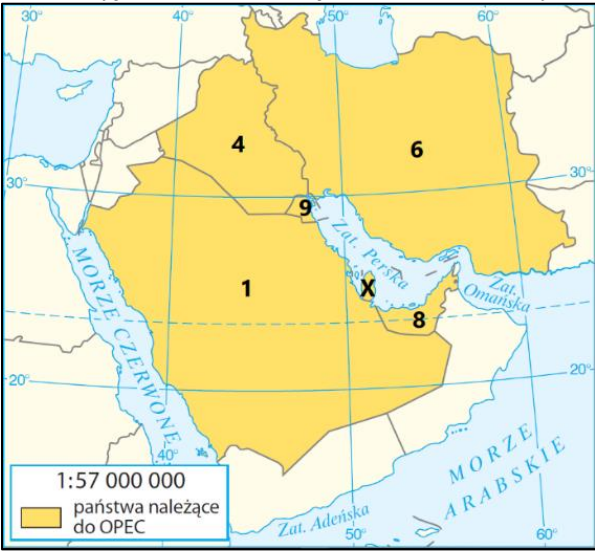
4.

1. F
2. P
3. P
4. F
5. P
6. F
7. P

5.

Na przykład:
 Surowce mineralne:
 1. węgiel kamienny
 2. ropa naftowa
 3. rudy żelaza
 4. rudy miedzi
 Produkty przemysłowe:
 1. samochody
 2. telewizory
 3. komputery
 4. telefony komórkowe

	<p>Produkty rolne:</p> <ol style="list-style-type: none"> ryż pszenica kukurydza soja 																
6.	<p>a) Przykładowa odpowiedź: Szybki rozwój przemysłu, zwłaszcza jego tradycyjnych gałęzi. Powszechne stosowanie dużych ilości nawozów. Szybki wzrost liczby ludności powodujący wzrost ilości odpadów.</p> <p>b) Na przykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> zanieczyszczenie powietrza niedobory wody pitnej pustynnienie składowanie i utylizacja śmieci 																
6. Indie – kraj kontrastów społecznych i gospodarczych																	
1.	<p>A. Indyjskim B. Dekan C. Himalaje, Karakorum D. Nizina Indusu, Nizina Gangesu E. Indyjskiego</p>																
2.	<p>a)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Nazwa miasta</th><th>Oznaczenie na mapie</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ahmadabad</td><td>7</td></tr> <tr> <td>Bangalur</td><td>5</td></tr> <tr> <td>Ćennaj</td><td>4</td></tr> <tr> <td>Delhi</td><td>3</td></tr> <tr> <td>Hajdarabad</td><td>2</td></tr> <tr> <td>Mumbaj</td><td>1</td></tr> <tr> <td>Kolkata</td><td>6</td></tr> </tbody> </table> <p>b) Podkreślone: Bangalur, Delhi, Hajdarabad, Mumbaj</p>	Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie	Ahmadabad	7	Bangalur	5	Ćennaj	4	Delhi	3	Hajdarabad	2	Mumbaj	1	Kolkata	6
Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie																
Ahmadabad	7																
Bangalur	5																
Ćennaj	4																
Delhi	3																
Hajdarabad	2																
Mumbaj	1																
Kolkata	6																
3.	<p>B → F → D → E → A → C</p>																
4.	<p>Podkreślone:</p> <ol style="list-style-type: none"> starszej dwa, większy 65 lat i więcej, większy czwarty starzejącym się, młodym 																
5.	<ol style="list-style-type: none"> ogromny rynek zbytu rosnąca liczba rąk do pracy tania, wykształcona, anglojęzyczna kadra pracownicza 																

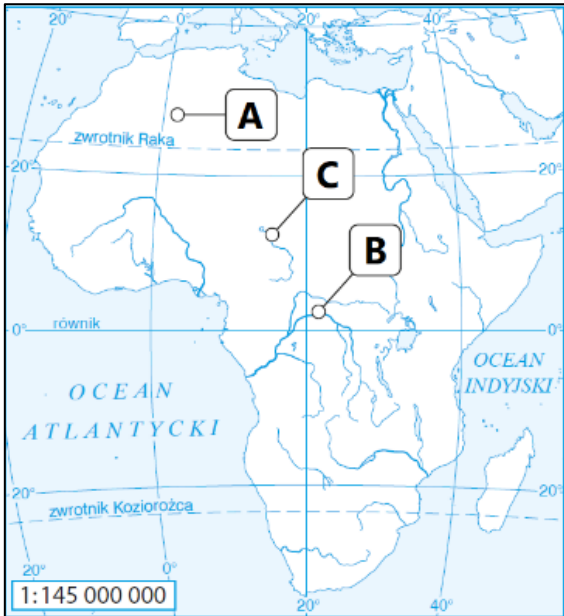
6.	<p>a)</p> <ol style="list-style-type: none"> Indie Pakistan Chiny <p>b) Przykładowa odpowiedź: Indie, Pakistan i Chiny posiadają broń nuklearną. Gdyby konflikt o Kaszmir się zaostrzył, mógłby doprowadzić do globalnej katastrofy.</p> <p>c) Przykładowa odpowiedź: Na tym lodowcu położonym w górach Karakorum na wysokości od 3620 do 5753 m n.p.m. Indie i Pakistan od połowy lat 80. XX w. utrzymują oddziały wojskowe, między którymi od czasu do czasu dochodzi do potyczek.</p>
7. Bliski Wschód – kultura i gospodarka	
1.	B
2.	<ol style="list-style-type: none"> A B B A
3.	<ol style="list-style-type: none"> Syria Irak Izrael
4.	<p>a) Podkreślone: Arabia Saudyjska, Irak, Iran, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Kuwejt</p> <p>b) OPEC to Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową. Jej celem jest kontrolowanie wielkości wydobycia i poziomu cen tego surowca.</p> <p>c) Katar, oznaczenie literą X na mapie powyżej</p>
5.	<p>a) Ogromne zyski z eksportu ropy naftowej i gazu ziemnego, które pozwoliły na sfinansowanie infrastruktury turystycznej.</p> <p>b)</p> <ol style="list-style-type: none"> luksusowe hotele sztuczne wyspy <p>c) rybołówstwo i połów pereł</p>

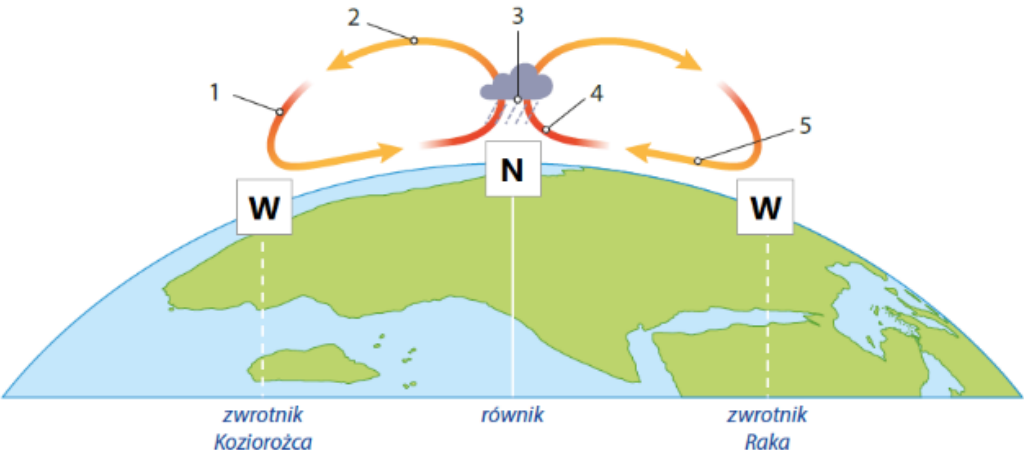
Sprawdź, czy potrafisz | Azja

1.		Numer fotografii	Nazwa strefy klimatycznej	Oznaczenie na mapie
		1.	strefa klimatów umiarkowanych	B
		2.	strefa klimatów zwrotnikowych	C
		3.	strefa klimatów podzwrotnikowych	A
2.	C			
3.	C			
4.	C			
5.	1. Chiny 2. Japonia 3. Indie 4. Japonia 5. Chiny 6. Indie			
6.	A. Europy, Azji, Afryki B. islam, muzułmanie			

II. Afryka

1. Środowisko przyrodnicze Afryki

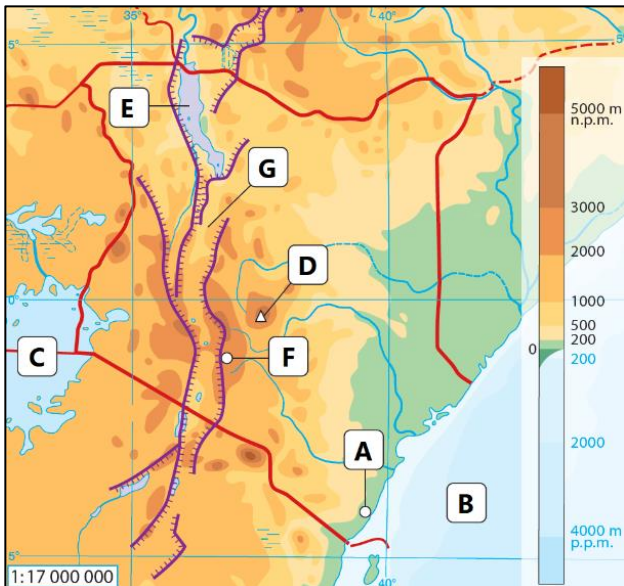
1.	A. Półwysep Somalijski B. Sahara C. Madagaskar			
2.	a) 			

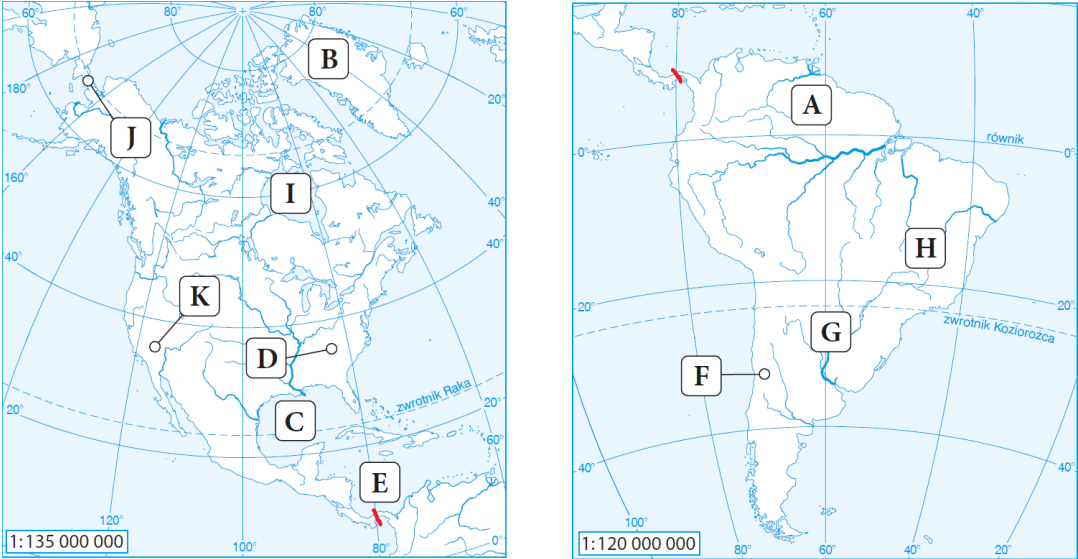
	b) A. B B. A C. C												
3.	Skreślone kolejno: wysokie, niskie, chłodny, ciepły, Sahary												
4.	<p>a)</p> <p>b)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Faza cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej</th><th>Numer na schemacie</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Powietrze opada i tworzą się wyże baryczne.</td><td>1</td></tr> <tr> <td>Ciepłe i wilgotne powietrze się unosi, co powoduje powstanie niżu barycznego.</td><td>4</td></tr> <tr> <td>Wieją stałe wiatry – pasaty.</td><td>5</td></tr> <tr> <td>Zawarta w powietrzu para wodna ulega skropleniu i pojawiają się deszcze zenitalne.</td><td>3</td></tr> <tr> <td>Chłodne i suche powietrze przemieszcza się w stronę zwrotników.</td><td>2</td></tr> </tbody> </table>	Faza cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej	Numer na schemacie	Powietrze opada i tworzą się wyże baryczne.	1	Ciepłe i wilgotne powietrze się unosi, co powoduje powstanie niżu barycznego.	4	Wieją stałe wiatry – pasaty.	5	Zawarta w powietrzu para wodna ulega skropleniu i pojawiają się deszcze zenitalne.	3	Chłodne i suche powietrze przemieszcza się w stronę zwrotników.	2
Faza cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej	Numer na schemacie												
Powietrze opada i tworzą się wyże baryczne.	1												
Ciepłe i wilgotne powietrze się unosi, co powoduje powstanie niżu barycznego.	4												
Wieją stałe wiatry – pasaty.	5												
Zawarta w powietrzu para wodna ulega skropleniu i pojawiają się deszcze zenitalne.	3												
Chłodne i suche powietrze przemieszcza się w stronę zwrotników.	2												
5.	Podkreślone: nierównomiernie, we wschodniej, Tanganika												
6.	A. Transpiracja: parowanie z powierzchni roślin. B. Sukulenty: rośliny, które potrafią przetrwać długie okresy suszy dzięki magazynowaniu wody w swoim wnętrzu. C. Sklerofity: rośliny, które potrafią ograniczyć parowanie ze swojej powierzchni.												
7.	Na przykład: 1. wykształcenie niewielkich liści ograniczających transpirację 2. magazynowanie wody w liściach i łodygach 3. wykształcanie głębokich systemów korzeniowych												

8.	a) Skreślone: A. Zatoki Adeńskiej, mniej, Morza Czerwonego B. większa b) Duża część dorzecza Nilu znajduje się w strefie zwrotnikowej suchej i podrównikowej suchej, gdzie nie zasilają go żadne dopływy, opady są minimalne, a parowanie – bardzo intensywne.																											
2. Rolnictwo Afryki																												
1.	Zaznaczone w lewej kolumnie: niedostatek wody, częste susze Zaznaczone w prawej kolumnie: niekorzystna wielkość gospodarstw rolnych, niestabilna sytuacja społeczno-polityczna, stosowanie prymitywnych metod upraw																											
2.	<table><tr><th>Lp.</th><th>Cecha rolnictwa</th><th>Typ rolnictwa</th></tr><tr><td>1.</td><td>Monokultura upraw</td><td>P</td></tr><tr><td>2.</td><td>Przeznaczanie większej części produkcji na eksport</td><td>P</td></tr><tr><td>3.</td><td>Małe powierzchnie gospodarstw</td><td>Ż-O</td></tr><tr><td>4.</td><td>Wysoki poziom mechanizacji</td><td>P</td></tr><tr><td>5.</td><td>Prymitywne metody upraw</td><td>Ż-O</td></tr><tr><td>6.</td><td>Duże powierzchnie gospodarstw</td><td>P</td></tr><tr><td>7.</td><td>Wysoka wydajność</td><td>P</td></tr></table>				Lp.	Cecha rolnictwa	Typ rolnictwa	1.	Monokultura upraw	P	2.	Przeznaczanie większej części produkcji na eksport	P	3.	Małe powierzchnie gospodarstw	Ż-O	4.	Wysoki poziom mechanizacji	P	5.	Prymitywne metody upraw	Ż-O	6.	Duże powierzchnie gospodarstw	P	7.	Wysoka wydajność	P
Lp.	Cecha rolnictwa	Typ rolnictwa																										
1.	Monokultura upraw	P																										
2.	Przeznaczanie większej części produkcji na eksport	P																										
3.	Małe powierzchnie gospodarstw	Ż-O																										
4.	Wysoki poziom mechanizacji	P																										
5.	Prymitywne metody upraw	Ż-O																										
6.	Duże powierzchnie gospodarstw	P																										
7.	Wysoka wydajność	P																										
3.	C																											
4.	<table><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Nazwa rośliny</td><td>kawowiec</td><td>palma daktylowa</td><td>kakaowiec</td></tr><tr><td>Oznaczenie w legendzie mapy</td><td>A</td><td>C</td><td>B</td></tr></table>								Nazwa rośliny	kawowiec	palma daktylowa	kakaowiec	Oznaczenie w legendzie mapy	A	C	B												
																												
Nazwa rośliny	kawowiec	palma daktylowa	kakaowiec																									
Oznaczenie w legendzie mapy	A	C	B																									
5.	a) Sahel b) pustynnienie c) 1. niustanny wzrost liczby ludności 2. intensywna gospodarka rolna 3. rosnące zapotrzebowanie na drewno na opał																											

6.	a) Skreślone kolejno: nie potrzebuje, dużych b) 1. Wybrzeże Kości Słoniowej 2. Ghana 3. Kamerun c) Wzrost popytu na czekoladę przyczynia się do wycinania ogromnych ilości lasów równikowych											
3. Przemysł i usługi w Afryce												
1.	1. F 2. P 3. P 4. F											
2.	a) 1. Gabon 2. Mozambik 3. Czad 4. Republika Południowej Afryki 5. Sudan Południowy 6. Libia b) <table><tr><td>Państwa o względnie wysokiej wartości PKB na 1 mieszkańca</td><td>Państwa o bardzo niskiej wartości PKB na 1 mieszkańca</td></tr><tr><td>1, 4, 6</td><td>2, 3, 5</td></tr></table>			Państwa o względnie wysokiej wartości PKB na 1 mieszkańca	Państwa o bardzo niskiej wartości PKB na 1 mieszkańca	1, 4, 6	2, 3, 5					
Państwa o względnie wysokiej wartości PKB na 1 mieszkańca	Państwa o bardzo niskiej wartości PKB na 1 mieszkańca											
1, 4, 6	2, 3, 5											
3.	a) Witwatersrand: 1, Shaba-Copperbelt: 2 b) <table><tr><td>Nazwy obszarów o znacznej koncentracji przemysłu</td><td>Państwa</td><td>Surowce mineralne</td></tr><tr><td>Witwatersrand</td><td>Republika Południowej Afryki</td><td>platyna, złoto, rudy uranu, węgiel kamienny</td></tr><tr><td>Shaba-Copperbelt</td><td>Demokratyczna Republika Konga, Zambia</td><td>rudy cyny, rudy kobaltu, rudy miedzi</td></tr></table>			Nazwy obszarów o znacznej koncentracji przemysłu	Państwa	Surowce mineralne	Witwatersrand	Republika Południowej Afryki	platyna, złoto, rudy uranu, węgiel kamienny	Shaba-Copperbelt	Demokratyczna Republika Konga, Zambia	rudy cyny, rudy kobaltu, rudy miedzi
Nazwy obszarów o znacznej koncentracji przemysłu	Państwa	Surowce mineralne										
Witwatersrand	Republika Południowej Afryki	platyna, złoto, rudy uranu, węgiel kamienny										
Shaba-Copperbelt	Demokratyczna Republika Konga, Zambia	rudy cyny, rudy kobaltu, rudy miedzi										
4.	1. Niger 2. Republika Południowej Afryki											

5.	<p>a) Na przykład: Do produkcji wiertel, materiałów ściernych, narzędzi do cięcia szkła, ostrzy narzędzi chirurgicznych.</p> <p>b) Skreślone: A. Rosja B. jubilerstwie</p> <p>c) $3106 \cdot 0,2 = 621,2 \text{ g}$</p>								
4. Etiopia – problemy głodu i niedożywienia									
1.	<p>1. F 2. P 3. P 4. F 5. F</p>								
2.	<p>A. głód B. niedożywienie C. głód utajony</p>								
3.	<p>Podkreślone: A. Wiek. C. Warunki klimatyczne, w których człowiek żyje. D. Rodzaj wykonywanej pracy.</p>								
4.	A, 2								
5.	<p>Skreślone: A. trzykrotnie B. wzrosła C. rośnie D. 1995</p>								
6.	<p>Przykładowa odpowiedź:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Przyczyny przyrodnicze</th><th>Przyczyny społeczno-ekonomiczne</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>klęski żywiołowe</td><td>bardzo wysoki przyrost naturalny</td></tr> <tr> <td>pustynnienie</td><td>niski poziom rozwoju rolnictwa</td></tr> <tr> <td>plagi szkodników</td><td>ubóstwo ludności</td></tr> </tbody> </table>	Przyczyny przyrodnicze	Przyczyny społeczno-ekonomiczne	klęski żywiołowe	bardzo wysoki przyrost naturalny	pustynnienie	niski poziom rozwoju rolnictwa	plagi szkodników	ubóstwo ludności
Przyczyny przyrodnicze	Przyczyny społeczno-ekonomiczne								
klęski żywiołowe	bardzo wysoki przyrost naturalny								
pustynnienie	niski poziom rozwoju rolnictwa								
plagi szkodników	ubóstwo ludności								
7.	<p>a) Sudan Południowy, Niger</p> <p>b) Na przykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szkół jest niewiele lub są zbyt daleko. 2. W wielu krajach edukacja jest płatna i rodziców nie stać na czesne. 3. Nawet najmłodsze dzieci muszą pracować w gospodarstwach. 								

5. Kenia – turystyczny potencjał																
1.	1. P 2. F 3. F 4. P 5. F															
2.																
3.	Podkreślone: Iodowiec, wulkan, sawanna, rafa koralowa, żyrafa, piaszczysta plaża, jezioro tektoniczne															
4.	<table><tr><th>Opis atrakcji turystycznej</th><th>Lokalizacja atrakcji turystycznej</th><th>Numer fotografii</th></tr><tr><td>Obszar występowania wulkanów, gorących źródeł oraz jezior tektonicznych.</td><td>Wielki Rów Wschodni</td><td>3</td></tr><tr><td>Region z rafami koralowymi, idealne miejsce do nurkowania.</td><td>wybrzeże Oceanu Indyjskiego</td><td>2</td></tr><tr><td>Region, w którym można spotkać Wielką Afrykańską Piątkę zwierząt.</td><td>Masai Mara</td><td>4</td></tr><tr><td>Tam Portugalczycy zbudowali w XVI wieku fortyfikację wojskową.</td><td>Mombasa</td><td>1</td></tr></table>	Opis atrakcji turystycznej	Lokalizacja atrakcji turystycznej	Numer fotografii	Obszar występowania wulkanów, gorących źródeł oraz jezior tektonicznych.	Wielki Rów Wschodni	3	Region z rafami koralowymi, idealne miejsce do nurkowania.	wybrzeże Oceanu Indyjskiego	2	Region, w którym można spotkać Wielką Afrykańską Piątkę zwierząt.	Masai Mara	4	Tam Portugalczycy zbudowali w XVI wieku fortyfikację wojskową.	Mombasa	1
Opis atrakcji turystycznej	Lokalizacja atrakcji turystycznej	Numer fotografii														
Obszar występowania wulkanów, gorących źródeł oraz jezior tektonicznych.	Wielki Rów Wschodni	3														
Region z rafami koralowymi, idealne miejsce do nurkowania.	wybrzeże Oceanu Indyjskiego	2														
Region, w którym można spotkać Wielką Afrykańską Piątkę zwierząt.	Masai Mara	4														
Tam Portugalczycy zbudowali w XVI wieku fortyfikację wojskową.	Mombasa	1														
5.	Przykładowe odpowiedzi: 1. słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna 2. wysoka przestępczość (zwłaszcza w wielkich miastach) 3. zagrożenie chorobami															
6.	a) <table><tr><th>Obiekty przyrodnicze</th><th>Obiekty kulturowe</th></tr><tr><td>1, 2, 3</td><td>4, 5, 6</td></tr></table> b) Park Narodowy Góry Kenia	Obiekty przyrodnicze	Obiekty kulturowe	1, 2, 3	4, 5, 6											
Obiekty przyrodnicze	Obiekty kulturowe															
1, 2, 3	4, 5, 6															

Sprawdź, czy potrafisz Afryka	
1.	Skreślone: A. górskim B. dolin C. zwrotnik Koziorożca
2.	A. 3, 5 B. 1 C. 4 D. 1 E. 3, 4 F. 2 G. 5 H. 2
3.	2
4.	A, 1
5.	D
6.	1. F 2. P 3. P 4. F
III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa	
1. Środowisko przyrodnicze Ameryki	
1.	A, 2
2.	a)

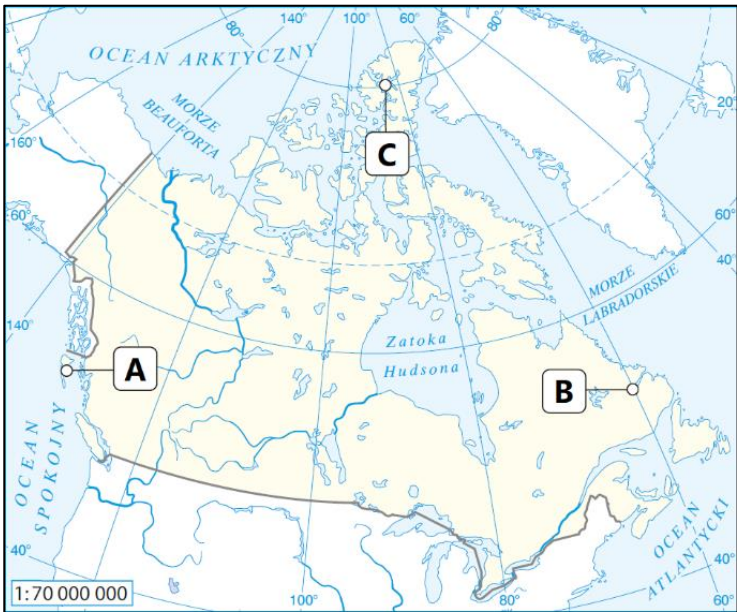
b)	<table><tr><th>Lp.</th><th>Opis</th><th>Nazwa obiektu geograficznego</th><th>Oznaczenie na mapie</th></tr><tr><td>1.</td><td>Najwyższy szczyt Ameryki</td><td>Aconcagua</td><td>F</td></tr><tr><td>2.</td><td>Wyżyna w Ameryce Południowej o największej powierzchni</td><td>Wyżyna Brazylijska</td><td>H</td></tr><tr><td>3.</td><td>Największa wyspa na Ziemi</td><td>Grenlandia</td><td>B</td></tr><tr><td>4.</td><td>Cieśnina oddzielająca Amerykę od Azji</td><td>Cieśnina Beringa</td><td>J</td></tr><tr><td>5.</td><td>Zbiornik wodny leżący na północny zachód od półwyspu Jukatan</td><td>Zatoka Meksykańska</td><td>C</td></tr><tr><td>6.</td><td>Nizina, przez którą przebiega zwrotnik Koziorożca</td><td>Nizina La Platy</td><td>G</td></tr><tr><td>7.</td><td>Stare góry we wschodniej części Ameryki Północnej</td><td>Appalachy</td><td>D</td></tr><tr><td>8.</td><td>Wyżyna w Ameryce Południowej położona na półkuli północnej</td><td>Wyżyna Gujańska</td><td>A</td></tr><tr><td>9.</td><td>Region będący najcieplejszym miejscem na świecie</td><td>Dolina Śmierci</td><td>K</td></tr><tr><td>10.</td><td>Zbiornik wodny oblewający zachodnie wybrzeża półwyspu Labrador</td><td>Zatoka Hudsona</td><td>I</td></tr><tr><td>11.</td><td>Morze położone na południe od Wielkich Antyli</td><td>Morze Karaibskie</td><td>E</td></tr></table>	Lp.	Opis	Nazwa obiektu geograficznego	Oznaczenie na mapie	1.	Najwyższy szczyt Ameryki	Aconcagua	F	2.	Wyżyna w Ameryce Południowej o największej powierzchni	Wyżyna Brazylijska	H	3.	Największa wyspa na Ziemi	Grenlandia	B	4.	Cieśnina oddzielająca Amerykę od Azji	Cieśnina Beringa	J	5.	Zbiornik wodny leżący na północny zachód od półwyspu Jukatan	Zatoka Meksykańska	C	6.	Nizina, przez którą przebiega zwrotnik Koziorożca	Nizina La Platy	G	7.	Stare góry we wschodniej części Ameryki Północnej	Appalachy	D	8.	Wyżyna w Ameryce Południowej położona na półkuli północnej	Wyżyna Gujańska	A	9.	Region będący najcieplejszym miejscem na świecie	Dolina Śmierci	K	10.	Zbiornik wodny oblewający zachodnie wybrzeża półwyspu Labrador	Zatoka Hudsona	I	11.	Morze położone na południe od Wielkich Antyli	Morze Karaibskie	E
	Lp.	Opis	Nazwa obiektu geograficznego	Oznaczenie na mapie																																													
	1.	Najwyższy szczyt Ameryki	Aconcagua	F																																													
	2.	Wyżyna w Ameryce Południowej o największej powierzchni	Wyżyna Brazylijska	H																																													
	3.	Największa wyspa na Ziemi	Grenlandia	B																																													
	4.	Cieśnina oddzielająca Amerykę od Azji	Cieśnina Beringa	J																																													
	5.	Zbiornik wodny leżący na północny zachód od półwyspu Jukatan	Zatoka Meksykańska	C																																													
	6.	Nizina, przez którą przebiega zwrotnik Koziorożca	Nizina La Platy	G																																													
	7.	Stare góry we wschodniej części Ameryki Północnej	Appalachy	D																																													
	8.	Wyżyna w Ameryce Południowej położona na półkuli północnej	Wyżyna Gujańska	A																																													
	9.	Region będący najcieplejszym miejscem na świecie	Dolina Śmierci	K																																													
	10.	Zbiornik wodny oblewający zachodnie wybrzeża półwyspu Labrador	Zatoka Hudsona	I																																													
11.	Morze położone na południe od Wielkich Antyli	Morze Karaibskie	E																																														
3.	<div><div><div>Skrajnie niskie opady na pustyni Atakama</div><div>Wysokie opady na Nizinie Amazonki</div><div>Niskie wartości temperatury powietrza w wyższych partiach Andów</div><div>Niskie wartości temperatury powietrza na Grenlandii</div></div><div><div>Duża wysokość nad poziomem morza</div><div>Chłodny Prąd Peruwiański</div><div>Położenie w strefie okołobiegunowej</div><div>Położenie w strefie niżów równikowych</div><div>Ciepły Prąd Zatokowy</div></div></div>																																																
4.	Wykreślone: Winnipeg																																																
5.	A. Brazylia, Argentyna B. Stany Zjednoczone, Kanada C. Wenezuela																																																
6.	Skreślone: A. 1100 m B. wysokość C. większą D. Wyżynie Brazylijskiej																																																

7.	<p>a)</p> <p>b)</p> <p>A. Orinoko B. Amazonka C. Parana D. São Francisco</p> <p>c)</p> <p>Granicę między tymi zlewiskami stanowią systemy górskie leżące w zachodnich częściach obu Ameryk.</p>
2. Tornada i cyklony tropikalne w Ameryce Północnej	
1.	<p>1. tornado 2. cyklon tropikalny</p>
2.	<p>Skreślone:</p> <p>A. podłożem B. 150 km C. dolnej D. kilku tysięcy E. 100 km/h F. skali Saffira-Simpsona G. Teksasem a Kalifornią</p>
3.	<p>Podkreślone:</p> <p>Wielkie Równiny</p>
4.	<p>1. F 2. P 3. F 4. P 5. P 6. F</p>

5.	<table><tr><th>Lp.</th><th>Opis</th><th>Lokalna nazwa cyklonu tropikalnego</th><th>Oznaczenie na mapie</th></tr><tr><td>1.</td><td>Występuje w basenie Oceanu Indyjskiego.</td><td>cyklon</td><td>C</td></tr><tr><td>2.</td><td>Dociera między innymi do wybrzeży Chin, Wietnamu i Japonii.</td><td>tajfun</td><td>B</td></tr><tr><td>3.</td><td>Wyrządza szkody w północno-wschodniej Australii.</td><td>willy-willy</td><td>D</td></tr><tr><td>4.</td><td>O jego nadejściu są ostrzegani mieszkańcy basenu Morza Karaibskiego i Zatoki Meksykańskiej.</td><td>huragan</td><td>A</td></tr></table>	Lp.	Opis	Lokalna nazwa cyklonu tropikalnego	Oznaczenie na mapie	1.	Występuje w basenie Oceanu Indyjskiego.	cyklon	C	2.	Dociera między innymi do wybrzeży Chin, Wietnamu i Japonii.	tajfun	B	3.	Wyrządza szkody w północno-wschodniej Australii.	willy-willy	D	4.	O jego nadejściu są ostrzegani mieszkańcy basenu Morza Karaibskiego i Zatoki Meksykańskiej.	huragan	A
	Lp.	Opis	Lokalna nazwa cyklonu tropikalnego	Oznaczenie na mapie																	
	1.	Występuje w basenie Oceanu Indyjskiego.	cyklon	C																	
	2.	Dociera między innymi do wybrzeży Chin, Wietnamu i Japonii.	tajfun	B																	
	3.	Wyrządza szkody w północno-wschodniej Australii.	willy-willy	D																	
4.	O jego nadejściu są ostrzegani mieszkańcy basenu Morza Karaibskiego i Zatoki Meksykańskiej.	huragan	A																		
6.	a) Państwa/Terytoria zależne: np. Kuba, Haiti, Antigua i Barbuda Stan USA: Floryda b) Dlatego że przez kilka dni był huraganem piątej, czyli najwyższej kategorii w skali Saffira-Simpsona.																				
3. W Amazonii																					
1.	1. A 2. B 3. B 4. A 5. B																				
2.	1. Kolumbia 2. Wenezuela 3. Gujana 4. Surinam 5. Gujana Francuska 6. Ekwador 7. Peru 8. Brazylia 9. Boliwia																				
3.	1. F 2. F 3. P 4. P 5. F 6. P																				
4.	1. pirania 2. jaguar 3. kapibara 4. kajman 5. tukan 6. anakonda																				
5.	Wilgotne lasy równikowe Amazonii produkują największą na świecie ilość tlenu przypadającą na 1 m ² powierzchni.																				

6.	<p>Skreślone:</p> <p>A. 60%</p> <p>B. Ameryka Południowa</p> <p>C. Brazylia i Tajlandia</p> <p>D. Tajlandia</p>
7.	<p>Na przykład:</p> <p>1. opony</p> <p>2. uszczelki</p> <p>3. węże ogrodowe</p>
8.	<p>a) Skreślone:</p> <p>A. mniejsza</p> <p>B. 2004</p> <p>C. mniejsza</p> <p>b) Przykładowe odpowiedzi:</p> <p>1. pozyskiwanie drewna z cennych gatunków drzew, np. mahoniowca</p> <p>2. przekształcanie obszarów leśnych w pastwiska oraz pola uprawne</p> <p>c) Przykładowe odpowiedzi:</p> <p>1. wzrost średniej temperatury powietrza na Ziemi</p> <p>2. ograniczenie bioróżnorodności</p>
4. Ludność Ameryki	
1.	<p>A. Metysi</p> <p>B. Zambosi</p> <p>C. Mulaci</p>
2.	<p>Zaznaczone:</p> <p>B. Migracje ekonomiczne</p> <p>D. Migracje przymusowe</p>
3.	B, 1
4.	<p>a)</p> <p>A. 1. Urugwaj, 2.Argentyna, 3.Chile</p> <p>B. Paragwaj</p> <p>C. Peru</p> <p>b)</p> <p>Państwa te leżą w zachodniej części kontynentu i dlatego docierało tam bardzo niewielu niewolników przywożonych z Afryki (będących przodkami ludności odmiany czarnej).</p>
5.	<p>Przykładowe odpowiedzi:</p> <p>1. wyższy niż u reszty ludności poziom biedy i bezrobocia</p> <p>2. wypieranie z tradycyjnie zajmowanych terenów</p> <p>3. zanikanie języków plemiennych</p>
6.	<p>a)</p> <p>1. P</p> <p>2. F</p> <p>3. P</p> <p>b) Przykładowa odpowiedź:</p> <p>Trudne warunki pracy oraz epidemie przywiezionych z Europy chorób, na które Indianie nie byli odporni, prowadziły wśród nich do bardzo dużej śmiertelności.</p>

5. Urbanizacja w Ameryce																																																	
1.	Obszary słabo zaludnione: B, C, E, F, H Obszary gęsto zaludnione: A, D, G																																																
2.	1. P 2. F 3. P 4. F 5. P																																																
3.	<table><tr><td>Megalopolis</td><td>Brazylijskie</td><td>Południowo-kalifornijskie</td><td>ChiPitts</td><td>BosWash</td></tr><tr><td>Miasta</td><td>Rio de Janeiro São Paulo</td><td>Los Angeles San Francisco</td><td>Detroit Chicago Pittsburgh</td><td>Filadelfia Boston Baltimore</td></tr></table>					Megalopolis	Brazylijskie	Południowo-kalifornijskie	ChiPitts	BosWash	Miasta	Rio de Janeiro São Paulo	Los Angeles San Francisco	Detroit Chicago Pittsburgh	Filadelfia Boston Baltimore																																		
Megalopolis	Brazylijskie	Południowo-kalifornijskie	ChiPitts	BosWash																																													
Miasta	Rio de Janeiro São Paulo	Los Angeles San Francisco	Detroit Chicago Pittsburgh	Filadelfia Boston Baltimore																																													
4.	a) i b) <table><tr><td>Lp.</td><td>Opis</td><td>Nazwa miasta</td><td>Oznaczenie na mapie</td></tr><tr><td>1.</td><td>To największe miasto położone nad jeziorem Michigan.</td><td>Chicago</td><td>F</td></tr><tr><td>2.</td><td>To największe południowoamerykańskie miasto położone na półkuli północnej.</td><td>Bogota</td><td>H</td></tr><tr><td>3.</td><td>Jest stolicą Stanów Zjednoczonych.</td><td>Waszyngton</td><td>E</td></tr><tr><td>4.</td><td>Jest największym miastem w Stanach Zjednoczonych.</td><td>Nowy Jork</td><td>B</td></tr><tr><td>5.</td><td>To największe miasto na półwyspie Floryda.</td><td>Miami</td><td>J</td></tr><tr><td>6.</td><td>To największe miasto Ameryki Południowej. Jest położone na zwrotniku Koziorożca.</td><td>São Paulo</td><td>D</td></tr><tr><td>7.</td><td>To największe z amerykańskich miast leżących na wybrzeżu Oceanu Spokojnego.</td><td>Los Angeles</td><td>I</td></tr><tr><td>8.</td><td>Jest to największa aglomeracja na półkuli zachodniej.</td><td>Meksyk</td><td>A</td></tr><tr><td>9.</td><td>To stolica Peru.</td><td>Lima</td><td>C</td></tr><tr><td>10.</td><td>To największa argentyńska aglomeracja położona u ujścia Parany do zatoki La Plata.</td><td>Buenos Aires</td><td>G</td></tr></table> c) São Paulo d) Na przykład: 1. duże bezrobocie 2. wysoki poziom przestępczości 3. utrudniony dostęp do wody pitnej, elektryczności, kanalizacji					Lp.	Opis	Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie	1.	To największe miasto położone nad jeziorem Michigan.	Chicago	F	2.	To największe południowoamerykańskie miasto położone na półkuli północnej.	Bogota	H	3.	Jest stolicą Stanów Zjednoczonych.	Waszyngton	E	4.	Jest największym miastem w Stanach Zjednoczonych.	Nowy Jork	B	5.	To największe miasto na półwyspie Floryda.	Miami	J	6.	To największe miasto Ameryki Południowej. Jest położone na zwrotniku Koziorożca.	São Paulo	D	7.	To największe z amerykańskich miast leżących na wybrzeżu Oceanu Spokojnego.	Los Angeles	I	8.	Jest to największa aglomeracja na półkuli zachodniej.	Meksyk	A	9.	To stolica Peru.	Lima	C	10.	To największa argentyńska aglomeracja położona u ujścia Parany do zatoki La Plata.	Buenos Aires	G
Lp.	Opis	Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie																																														
1.	To największe miasto położone nad jeziorem Michigan.	Chicago	F																																														
2.	To największe południowoamerykańskie miasto położone na półkuli północnej.	Bogota	H																																														
3.	Jest stolicą Stanów Zjednoczonych.	Waszyngton	E																																														
4.	Jest największym miastem w Stanach Zjednoczonych.	Nowy Jork	B																																														
5.	To największe miasto na półwyspie Floryda.	Miami	J																																														
6.	To największe miasto Ameryki Południowej. Jest położone na zwrotniku Koziorożca.	São Paulo	D																																														
7.	To największe z amerykańskich miast leżących na wybrzeżu Oceanu Spokojnego.	Los Angeles	I																																														
8.	Jest to największa aglomeracja na półkuli zachodniej.	Meksyk	A																																														
9.	To stolica Peru.	Lima	C																																														
10.	To największa argentyńska aglomeracja położona u ujścia Parany do zatoki La Plata.	Buenos Aires	G																																														

5.	<p>a) Skreślone:</p> <p>A. więcej</p> <p>B. 9 mln</p> <p>C. 1950–1960</p> <p>D. obszaru metropolitalnego Meksyku</p> <p>b) Przykładowa odpowiedź:</p> <p>Na obszarach wiejskich występuje niedobór ziemi rolnej, a liczba miejsc pracy poza rolnictwem jest niewystarczająca.</p>
6. Kanada – środowisko przyrodnicze a rozwój rolnictwa	
1.	<p>Skreślone:</p> <p>A. Montreal</p> <p>B. Montreal</p> <p>C. więcej</p> <p>D. dużą</p>
2.	<p>1. B</p> <p>2. A</p>
3.	A, 2
4.	<p>a)</p> <p>b)</p> <p>A. C</p> <p>B. A</p> <p>C. B</p> <p>D. A</p> <p>E. C</p>
5.	<p>1. F</p> <p>2. P</p> <p>3. F</p>

6.	<p>a) Przykładowa odpowiedź: Wielkość zatrudnienia w rolnictwie Kanady systematycznie maleje, a wartość produkcji rolnej w Kanadzie rośnie.</p> <p>b) wysoki poziom mechanizacji</p>
7. Stany Zjednoczone – potęga gospodarcza świata	
1.	<p>1. F 2. P 3. P 4. P 5. F 6. P</p>
2.	<p>Seattle: 6 San Francisco: 4 Detroit: 1 San Antonio: 3 Denver: 2 Orlando: 9 Atlanta: 5 Filadelfia: 7 Salt Lake City: 8</p>
3.	<p>Podkreślone: A. Położenie w pobliżu uniwersytetów i centrów badawczych. D. Dostęp do wysoko wykwalifikowanej kadry pracowniczej. E. Duża liczba bogatych i nieobawiających się ryzyka inwestorów.</p>
4.	<p>Skreślone: A. pszenicy i owsa B. bawełnę i trzcinę cukrową C. rzepaku i buraków cukrowych</p>
5.	<p>a) 1. importerzy 2. eksporterzy b) B, 1</p>
6.	<p>a) 1. Jezioro Górne 2. Michigan 3. Huron 4. Erie 5. Ontario b) Rzeka Świętego Wawrzyńca, Ontario, (ewentualnie: Erie), Huron, Michigan, Illinois, Missisipi</p> <p>c) Przykładowa odpowiedź: Żegluga śródlądowa daje możliwość przewożenia towarów o dużej masie i objętości przy małych jednostkowych kosztach przewozu.</p>

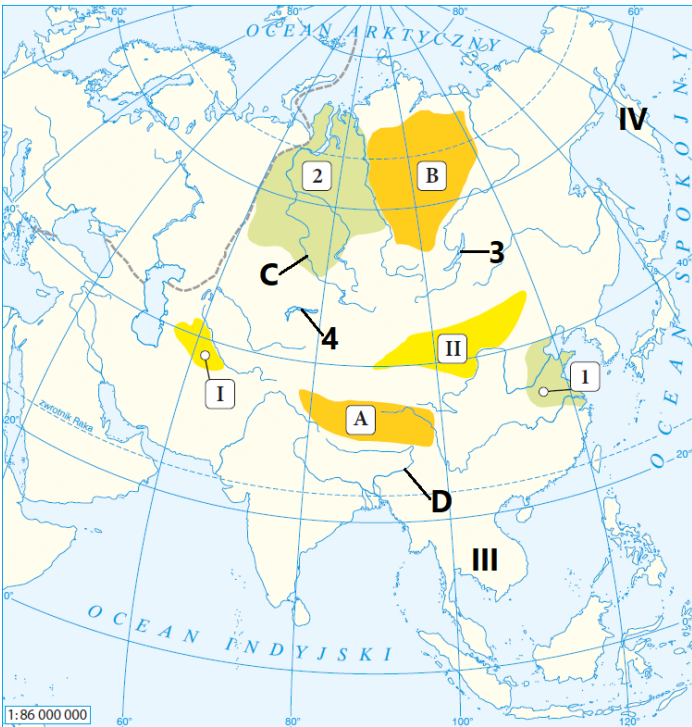
Sprawdź, czy potrafisz Ameryka Północna i Ameryka Południowa				
1.	Lp.	Klimat	Strefa roślinna	Region
	1.	Okołobiegunowy polarny	pustynia lodowa	centralna część Grenlandii
	2.	Umiarkowany chłodny kontynentalny	tajga	góry Mackenzie
	3.	Równikowy wilgotny	wilgotne lasy równikowe	Nizina Amazonki
	4.	Umiarkowany ciepły kontynentalny suchy	preria	Wielkie Równiny
	5.	Zwrotnikowy suchy	pustynia gorąca	pustynia Atakama
	6.	Okołobiegunowy subpolarny	tundra	północna część półwyspu Labrador
2.	1. T 2. C 3. C 4. T 5. T 6. C			
3.	Skreślone: A. Indianie B. Aleuci C. zachodnim			
4.	1. P 2. F 3. F 4. P 5. F 6. P 7. F 8. F 9. P			
5.	B			
IV. Australia i Oceania				
1. Środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii				
1.	Skreślone: A. największa wyspa B. rzek stałych			

2.	Lp.	Opis	Nazwa obiektu geograficznego	Oznaczenie na mapie
	1.	Najwyższe góry kontynentu australijskiego	Wielkie Góry Wododziałowe	C
	2.	Wyspa u południowo-wschodnich wybrzeży Australii	Tasmania	B
	3.	Jezioro położone w najniższym punkcie Australii	Eyre	A
	4.	Półwysep położony na południe od Morza Arafura	Ziemia Arnhema	D
	5.	Wyżyna położona w zachodniej części Australii	Wyżyna Zachodnioaustralijska	E
3.	a) 1. strefa klimatów równikowych 2. strefa klimatów zwrotnikowych 3. strefa klimatów podzwrotnikowych 4. strefa klimatów umiarkowanych b) Nazwa formacji roślinnej: skrub Nazwa typu klimatu: podrównikowy suchy			
4.	A. Nowa Gwinea; Melanezja B. Mikronezja C. Hawaje; Polinezja D. Nowa Zelandia			
5.	1. dostatek pożywienia 2. brak naturalnych wrogów			
6.	1. króliki 2. koty 3. dingo			
7.	1. budowanie ogrodzeń 2. zarażenie zwierząt kaliciwirusem i pchłą króliczą			
8.	a) Na przykład: 1. Cieśnina Bassa 2. Morze Arafura 3. Zatoka Karpentaria b) Przykładowa odpowiedź: W wyniku stopienia lodowców poziom morza podniósł się o ponad 130 m i woda zalała obniżenia pomiędzy Australią a Tasmanią oraz Australią a Nową Gwineą.			
2. Ludność i gospodarka Australii				
1.	A. Aborygeni B. europejskiego C. hodowla zwierząt, głównie owiec			

2.	<table><tr><th>Lp.</th><th>Opis</th><th>Nazwa miasta</th><th>Oznaczenie na mapie</th></tr><tr><td>1.</td><td>Symbolem tego miasta jest słynny budynek opery.</td><td>Sydney</td><td>2</td></tr><tr><td>2.</td><td>To stolica Australii.</td><td>Canberra</td><td>3</td></tr><tr><td>3.</td><td>To największe spośród miast położonych na zachodnim wybrzeżu.</td><td>Perth</td><td>1</td></tr><tr><td>4.</td><td>Jest drugim pod względem liczby ludności miastem Australii.</td><td>Melbourne</td><td>4</td></tr></table>	Lp.	Opis	Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie	1.	Symbolem tego miasta jest słynny budynek opery.	Sydney	2	2.	To stolica Australii.	Canberra	3	3.	To największe spośród miast położonych na zachodnim wybrzeżu.	Perth	1	4.	Jest drugim pod względem liczby ludności miastem Australii.	Melbourne	4
	Lp.	Opis	Nazwa miasta	Oznaczenie na mapie																	
	1.	Symbolem tego miasta jest słynny budynek opery.	Sydney	2																	
	2.	To stolica Australii.	Canberra	3																	
	3.	To największe spośród miast położonych na zachodnim wybrzeżu.	Perth	1																	
4.	Jest drugim pod względem liczby ludności miastem Australii.	Melbourne	4																		
3.	1. F 2. F 3. F 4. P 5. P																				
4.	a) Łąki i pastwiska: C Grunty orne: A Nieużytki: D Lasy: B b) Przykładowa odpowiedź: Największy odsetek w strukturze użytkowania ziemi przypadający na łąki i pastwiska sprawia, że podstawę australijskiego rolnictwa stanowi hodowla zwierząt.																				
5.	Na przykład: Surowce energetyczne: 1. węgiel kamienny 2. węgiel brunatny 3. ropa naftowa 4. gaz ziemny Surowce metaliczne: 1. rudy żelaza 2. rudy miedzi 3. rudy niklu 4. rudy cyny																				
6.	a) 1. Chiny 2. Stany Zjednoczone 3. Japonia b) Azja c) Struktura eksportu Australii nie jest typowa dla krajów wysokorozwiniętych, ponieważ przeważają w niej nie produkty przemysłu przetwórczego a surowce mineralne i produkty rolne.																				
Sprawdź, czy potrafisz Australia i Oceania																					
1.	Skreślone: A. zwrotnikowych B. podzwrotnikowych C. zwrotnik Raka D. Oceania																				

2.	1. P 2. F 3. P 4. P 5. F
3.	a) A. Warstwa wodonośna: 3 B. Warstwy nieprzepuszczalne: 2, 5 C. Strefy zasilania: 1, 6 D. Źródło artezyjskie: 4 b) Wielki Basen Artezyjski, 20 tysięcy
4.	B, 1
5.	C
6.	W Australii większość obszarów niewykorzystywanych rolniczo jest położona w strefie klimatów zwrotnikowych.
V. Obszary okołobiegunowe	
1. Środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki	
1.	A. Antarktyka B. Arktyka C. Antarktyda
2.	a) Klimatogram: B Uzasadnienie: Najwyższe wartości temperatury powietrza występują w lipcu i sierpniu. Wówczas na półkuli północnej, na której jest położona Arktyka, trwa lato. b) 1. Przez cały rok występuje bardzo niska, zazwyczaj ujemna temperatura powietrza. 2. Przez cały rok występują bardzo małe opady atmosferyczne.
3.	A. 4, pingwin (ewentualnie: cesarski) B. 1, niedźwiedź polarny C. 2, orka
4.	Przyczyny globalnego ocieplenia: 1. nadmierna emisja gazów cieplarnianych 2. cykliczne naturalne zmiany klimatu Skutki globalnego ocieplenia: 1. topnienie pokryw lodowych 2. podnoszenie się poziomu wszechoceanu

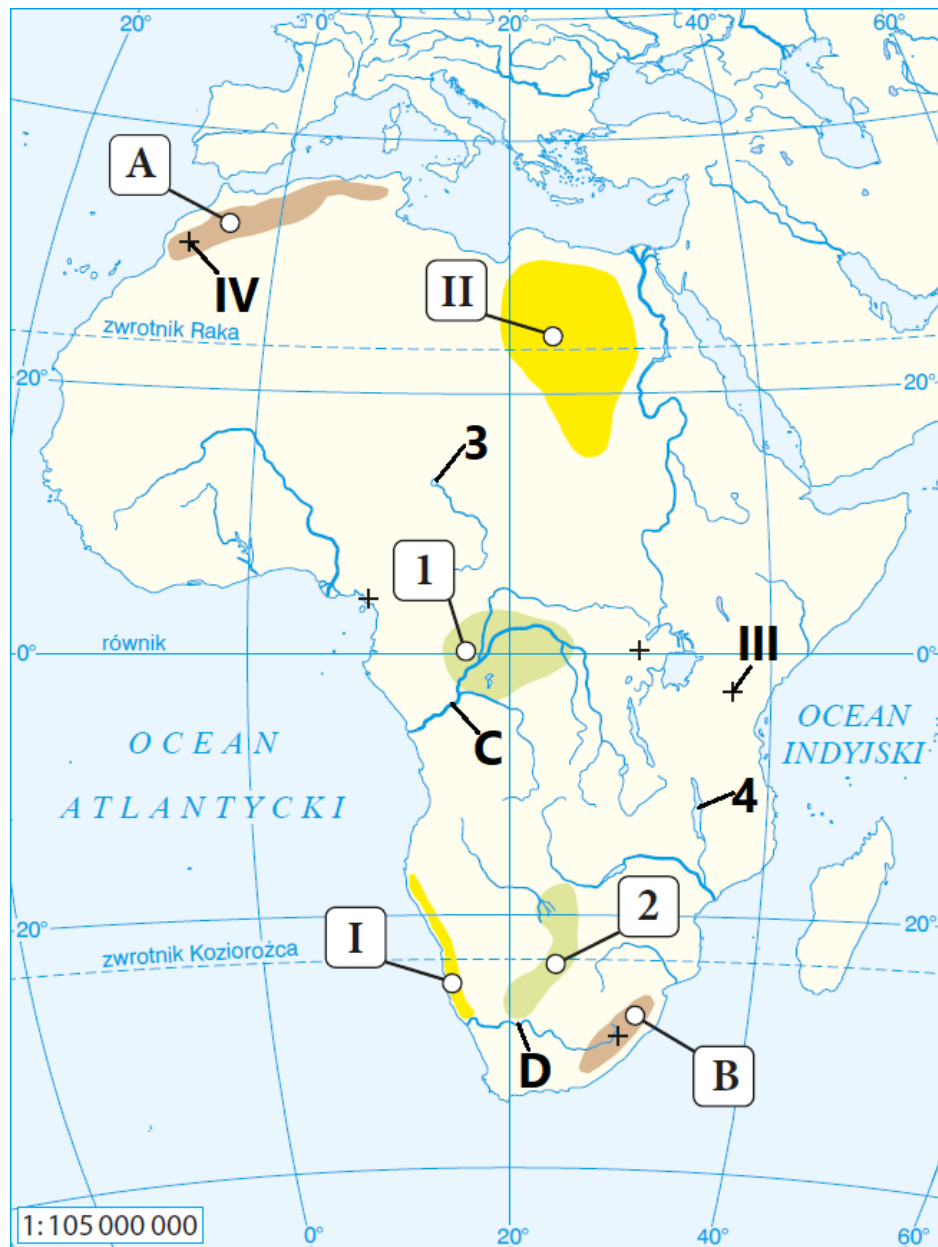
5.	a) Skreślone: A. 22 czerwca B. 23 września C. dzień polarny D. dobę b) Przykładowa odpowiedź: W czasie nocy polarnej, kiedy występuje deficyt słońca, człowiek może odczuwać brak energii, wahania nastroju, a nawet istnieje ryzyko wystąpienia depresji.											
2. Prace badawcze w Arktyce i Antarktyce												
1.	B											
2.	1. F 2. P 3. P 4. F 5. P 6. F 7. P											
3.	D											
4.	Na przykład: 1. fauna i flora 2. zmiany klimatu 3. lądolody 4. wytrzymałość ludzkiego organizmu na ekstremalne warunki klimatyczne 5. wpływ działalności człowieka na środowisko przyrodnicze											
5.	<table><tr><td></td><td>Pierwszy zdobywca</td><td>Data zdobycia</td></tr><tr><td>Biegun północny</td><td>Robert Edwin Peary</td><td>6 kwietnia 1909 roku</td></tr><tr><td>Biegun południowy</td><td>Roald Amundsen</td><td>14 grudnia 1911 roku</td></tr></table>				Pierwszy zdobywca	Data zdobycia	Biegun północny	Robert Edwin Peary	6 kwietnia 1909 roku	Biegun południowy	Roald Amundsen	14 grudnia 1911 roku
	Pierwszy zdobywca	Data zdobycia										
Biegun północny	Robert Edwin Peary	6 kwietnia 1909 roku										
Biegun południowy	Roald Amundsen	14 grudnia 1911 roku										
6.	A, 2											
7.	Podkreślone: A. Henryk Arctowski D. Antoni Dobrowolski E. Marek Kamiński											
8.	C											
9.	a) Przykładowa odpowiedź: W Arktyce znajdują się bogate złoża surowców mineralnych. Przez Arktykę będą szlaki transportowe, których dostępność zwiększa się wraz z topniejącą pokrywą lodową. b) Przykładowa odpowiedź: Koncepcja podziału Arktyki zgodna z konwencją o prawie morza – pozwala ona na gospodarcze wykorzystanie zasobów tylko w wyłącznej strefie ekonomicznej.											

Sprawdź, czy potrafisz Obszary okołobiegunowe	
1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antarktyka 2. Arktyka 3. Arktyka 4. Antarktyka 5. Arktyka 6. Antarktyka 7. Arktyka
2.	<ol style="list-style-type: none"> A. góra lodowa B. lodowiec szelfowy C. nunatak D. pak lodowy
3.	<p>Nazwa stacji: „Arctowski”</p> <p>Położenie stacji: Antarktyka (ewentualnie: Wyspa Króla Jerzego, Szetlandy Południowe)</p> <p>Uzasadnienie: Na zdjęciu są widoczne pingwiny, które występują tylko w Antarktyce, a „Arctowski” to jedyna polska stacja polarna w tej części świata.</p>
Sprawdź, czy znasz mapę! Azja	
1.	<ol style="list-style-type: none"> a) <ol style="list-style-type: none"> A. Wyżyna Tybetańska B. Wyżyna Środkowsyberyjska b) <ol style="list-style-type: none"> 1. Nizina Chińska 2. Nizina Zachodniosyberyjska c) <ol style="list-style-type: none"> I. pustynia Kara-kum II. pustynia Gobi
2.	

Sprawdź, czy znasz mapę! | Afryka

- a)
A. Atlas
B. Góry Smocze
- b)
1. Kotlina Kongo
2. Kotlina Kalahari
- c)
I. pustynia Namib
II. Pustynia Libijska

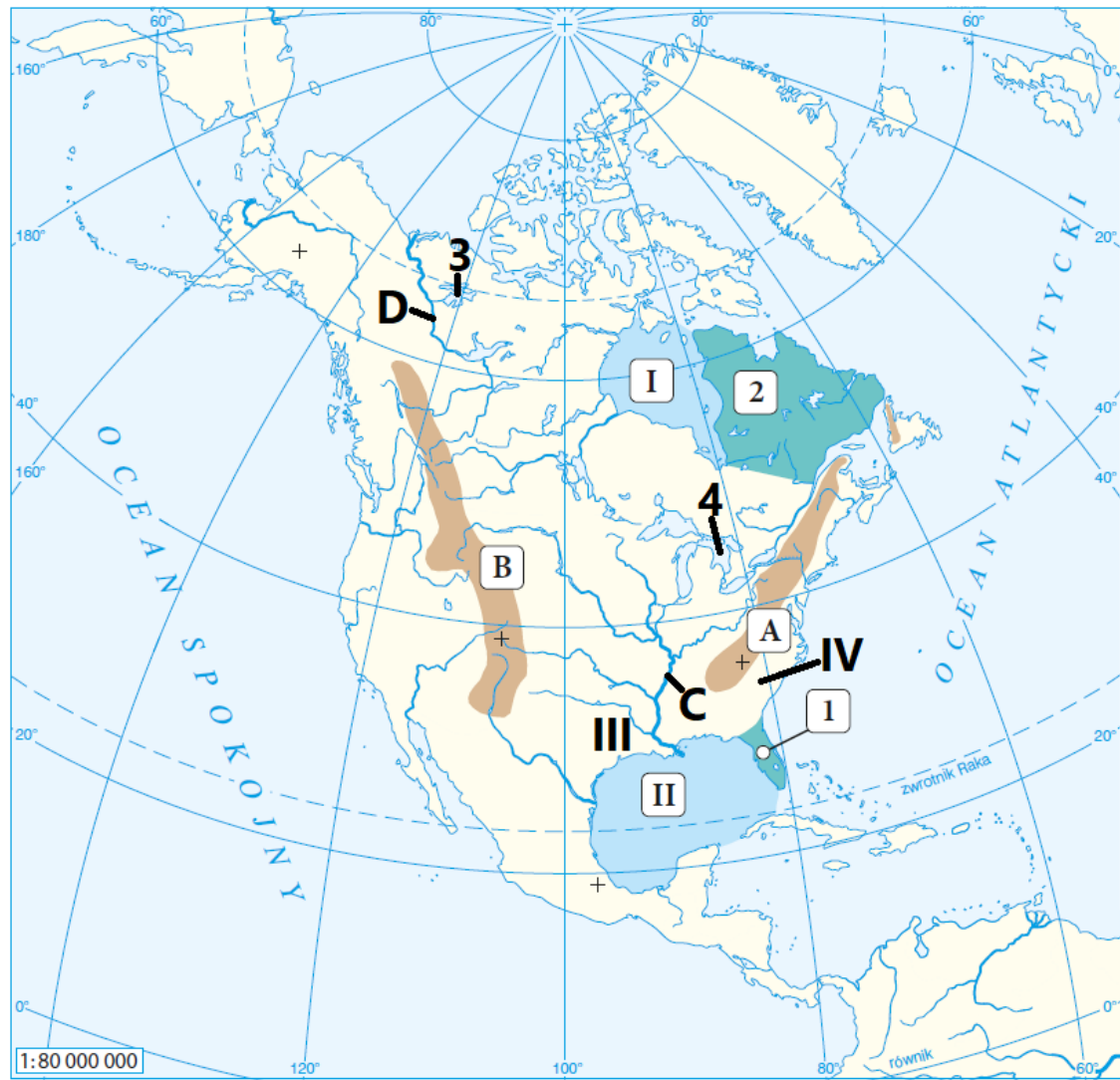
2.

Sprawdź, czy znasz mapę! | Ameryka Północna

- 1.
- a)
 - A. Appalachy
 - B. Góry Skaliste
 - b)
 - 1. Floryda
 - 2. Labrador
 - c)
 - I. Zatoka Hudsona
 - II. Zatoka Meksykańska

2.

Sprawdź, czy znasz mapę! | Ameryka Południowa

- 1.
- a)
A. Wyżyna Gujańska
B. Wyżyna Brazylijska
- b)
1. Nizina Amazonki
2. Nizina La Platy
- c)
I. Ziemia Ognista
II. Falklandy

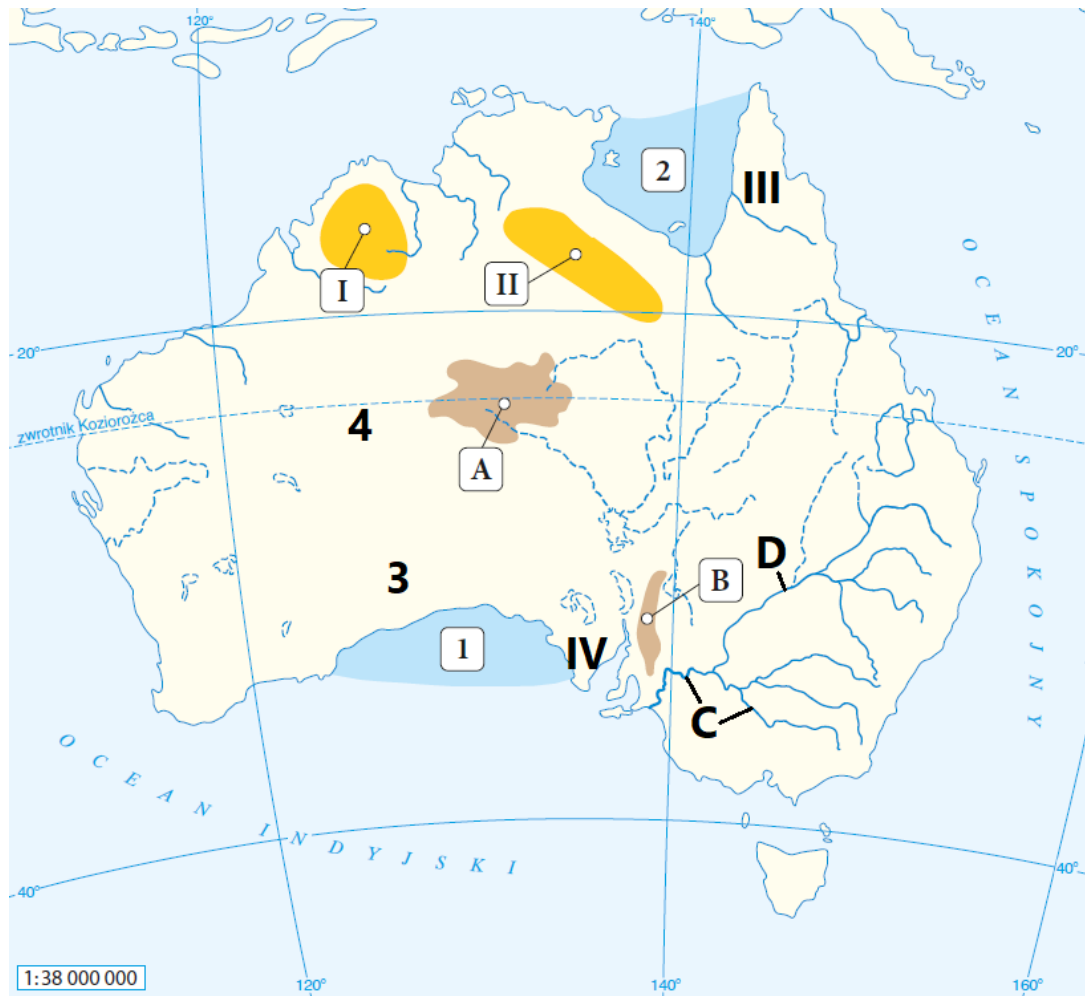
2.

Sprawdź, czy znasz mapę! | Australia

- a)
A. Góry Macdonnells
B. Góry Flindersa
- b)
1. Wielka Zatoka Australijska
2. zatoka Karpentaria
- c)
I. Kimberley
II. wyżyna Barkly

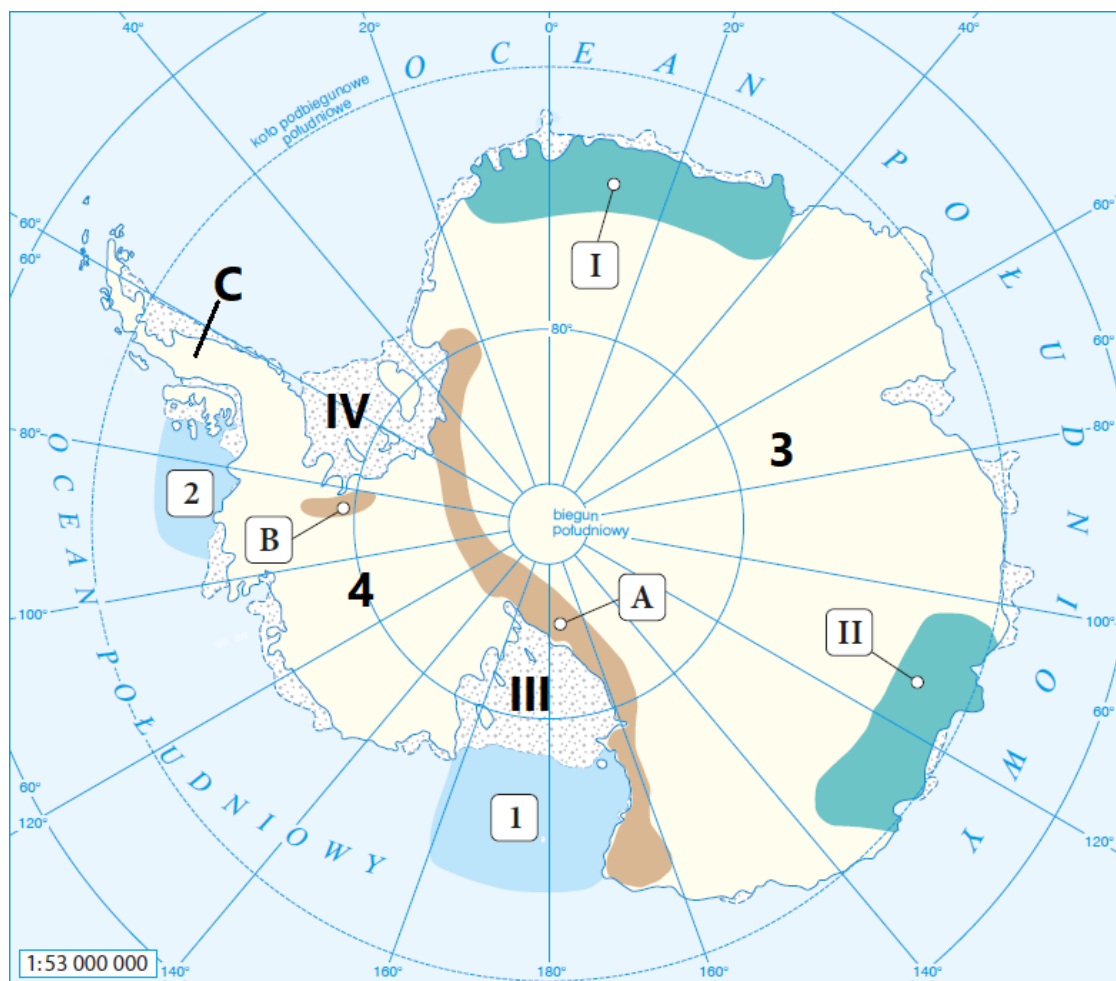
2.

Sprawdź, czy znasz mapę! | Antarktyda

- a)
A. Góry Transantarktyczne
B. Góry Ellswortha
- b)
1. Morze Rossa
2. Morze Bellingshausena
- c)
I. Ziemia Królowej Maud
II. Ziemia Wilkesa

2.

Krzyżówka geograficzna | Azja

1. ryż
2. góry
3. Bollywood
4. tsunami
5. slamsy
6. epicentrum
7. Pekin
8. ramadan
9. Tybetańska
10. monsun
11. Shinkansen
12. Indie

Hasło: RÓW MARIAŃSKI

Wyjaśnienie hasła: To najgłębszy rów oceaniczny na Ziemi. Ciągnie się łukiem o długości ponad 2000 km w zachodniej części Oceanu Spokojnego i w najgłębszym miejscu ma 10 916 m.

Krzyżówka geograficzna | Afryka

1. turystyka
2. Kilimandżaro
3. pasaty
4. Sahel
5. niedożywienie
6. lew
7. nomadyzm
8. sawanna
9. szarańcza
10. Adeńska
11. wadi
12. plantacja
13. Afryka

Hasło: WIELKIE ROWY AFRYKAŃSKIE

Wyjaśnienie hasła: To system głębokich rowów tektonicznych ciągnący się w Afryce Wschodniej. Tworzą go rozległe, dochodzące nawet do 1000 km szerokości doliny ograniczone uskokami.

Krzyżówka geograficzna Ameryka Północna i Ameryka Południowa	
	<ol style="list-style-type: none"> huragan heliconia Grenlandia Hawaje Maracaibo Atlanta megalopolis farma Inuici Amazonia barriadas <p>Hasło: ALEJA TORNAD</p> <p>Wyjaśnienie hasła: To obszar położony w Stanach Zjednoczonych, na którym występuje rocznie ponad 1000 tornad. Ma on szerokość około 650 km i ciągnie się między Teksasem a Dakotą Południową.</p>
Krzyżówka geograficzna Australia. Obszary okołobiegunowe	
	<ol style="list-style-type: none"> merynosy pingwiny Spitsbergen endemity Amundsen Sydney Melanezja Antarktyka skrub Arctowski ozon Aborygeni <p>Hasło: BASEN ARTEZYJSKI</p> <p>Wyjaśnienie hasła: To ogromny zbiornik wód podziemnych, w którym woda, ze względu na nieckowate ułożenie warstw skalnych, znajduje się pod ciśnieniem.</p>